

H 1856 9.

DE
PHILOLOGIAE
ORIGINIBVS, CONSTITVTIONE
ET PARTITIONE

PRAEFATVR

ET VT
DECLAMATIONIBVS QVIBVSDAM
IN GYMNASIO HALLENSI,

DIE SEPTIMO

ANNI

P. C. N. MDCCLXXI

A MERIDIE, HORA SECVNDA, RECITANDIS

AMPLISSIMI GYMNASII PATRONI
GENEROSIQVE FAVTORES

HONORIFICAM SVAM INDVLGEANT PRAESENTIAM,
QVANTA POTEST OBSERVANTIA

CONTENDIT

IOHANNES GOTTOFREDVS TAVST,

GYMNASII RECTOR.

~~~~~9

HALLAE MAGDEBVRGICAE

EX OFFICINA FRIDERICI AVGVSTI GRVNERTI,

Quod in omnibus eruditionis humanae partibus usu euenisse videmus, ut singulae a tenuibus proficerentur initiis; sed ex diuturno earum usu singularum tandem nascerentur principia regulaeque: id de philologiae notitia in primis comprobant historiae litterariae monumenta. Strictiore vero sensu PHILOGIAE nomine trium linguarum litteris expressam denotamus culturam, ex quarum ornatu copiaque pleraque orbis cultioris ingenia monumentorum suorum irrigauere campos. Sunt eae *Hebraica*, *Graeca* et *Latina*, quarum quasi obstetriciae operae omnis diuina humanaque inter mortales sapientia suos debet natales. Quam primum enim aliquanto post initia tertii ab orbe condito millennarii, inuento scribendi artificio, erectiora quaedam ingenia monumenta praetulerunt elegantiori exarare stilo coeperunt, ea exemplo suo posteritati faciem praetulere ad varias doctrinae partes pari industria excolendas, populariumque animos vario doctrinae genere exornandos. Totius vero philologiae geminum non incommode dixeris fontem *Hebraicum codicem sacrum Mosaicum*, *Homerique poemata*, quorum ille paulo ante annum mundi 2553 in lucem prodiiit, haec vero anno circiter ter millesimo sunt composita. Ab his **ORIGINIBVS** longo temporis successu varia vtriusque stili edita sunt specimina, ex quibus demum puritatis, perspecuitatis, ornatus copiaeque regulae sunt collectae, ad quarum normam eiusmodi scripturae genus efformaretur, quod ad erudiendas flectendasque hominum mentes esset accommodatissimum. Ac sacri quidem stili Mosaiici, qui Deum ipsum habuit auctorem,

tanta

tanta est praestantia, ut in eo nihil potuerit emendari, nihil expoliri, usque dum in Babylonica captiuitate, sacri codicis integritas puritasque variis barbarae illius gentis sordibus ita inquinaretur, ut post reditum ex captiuitate, iudice GOODWINO, magnum illud MASORETARVM concilium, ESRAE praefidis, HAGGAEI, ZACHARIAE, MALACHIAE aliorumque plurium in repurgando fonte sacro stupendam adhiberet industriam, quae a successoribus tanta fide fuit continuata, ut seruator ipse testetur, ne iora quidem vllum aut vnicum apicem sacri canonis posse interire. Licet vero iam Christi tempore in gente Iudaica lingua hebraea vernacula esse desisset, in vulgoque in eius locum successisset Syro-chaldaica: in sacris tamen publicis templi Synagagorumque legis diuinae parschae seu pensa, prophetarumque haphtharae seu segmenta hebraeo idiomate praelegebantur et exponebantur: quare philologorum quoddam apud eos genus, quod *γερματαις*, seu scribas vocant Evangelistae, sacri codicis puritati, integritati, orthographiae rectaeque pronuntiationi summa inuigilabant cura, et criticorum ex parte fungebantur munere. Deleta a Romanis republica iudaica, studium illud philologiae hebraicae a compluribus gentis huius doctoribus, *Rabbinis*, *Talmudistis*, et *Gaonim* seu doctoribus excellentibus in diuturno suo exilio, dispari quidem successu fuit continuatum: neque tamen prius in artis aliquam formam fuit redactum, quam saeculo decimo p. C. n. Rabbi SAADIAS HAGAON in suo libro, SE-PHER IGGARON inscripto primam grammaticam hebraicam concinnaret. Cuius exemplum ab hoc tempore Iudaeorum complures sunt imitati; donec hoc philologiae genus a IOHANNES REUCHLINO etiam inter christianos longe feliciore successu propagaretur. In primis praeterito praesentique saeculo protestantium viri celeberrimi BUXTORFII, WASMUTHVS, OPITIVS, NOLDIUS, DANZIUS, uterque MICHAELIS, STARKIUS, SCHULTENSIVS alique permulti ipsis Iudaeis philologiae hebraicae palmam praeripere

Profanae philologiae fons est HOMERVS scriptorum graecorum antiquissimus, cujus exemplum plura excitauit poetarum ingenia, quos exceperunt historici, philosophi atque oratores. Quanta igitur codicis hebraei sacri apud Iudaeos fuit auctoritas, tanta poematum homericorum apud graecos romanosque fuit exultimatio. Sed initio sparsa modo et confusa Iliados et Odyssaeae membra a Rhapsodis in Graecia decantabantur, quos EVSTATIUS Homeri Scholiastes ideo vocat *συρράπτοντας*, quod rhapsodias illas ex utroque poemate confuerent, suisque additamentis interpolarent. LXCVRGVS vero primus integrum vtriusque poematis exemplar ex Asia in Graeciam intulit.

❁ ❁ ❁

tulit. PISISTRATVS autem, teste *Cicerone* l. III. de Orat. cap. 34. et *Aelianus* hist. var. l. XIII. cap. 14. dispersa illa et confusa *Homeri* membra collegit, et in *Iliada* et *Odyssaeam* distinxit. *SOLO* vero, referente *Diogene Laertio* in ejus vita, Segmento 57. et *Suida* in Lex. sub voce ὑποβολή, legem promulgavit, qua *Rhapsodis* necessitatem imposuit; ut alter initium faceret, ubi alter desisset, atque ut *Homeri* poemata ordine resarcirentur, ut esset versuum sensuumque consequentia. Filius denique *Pisistrati* HIPPARCHVS *Rhapsodos* coegit carmina haec in communi Graecorum conuentu, qui παναθηναϊκὰ dicebatur, publice decantare. Ita stili homerici elegantia magis in vulgus emanauit, ipsisque pueris in scholis tandem *Homeri* poemata auctoris classici loco sunt exposita. Varii ergo Graecorum scriptores et in his philosophi varios ex *Homero* flores sententiasque scriptis suis inspergentes, stilo suo insignem ornatum elegantiamque conciliarunt. *Rhapsodorum* vero audacia nouo cuidam philologiae generi natales dedit. CRITICORVM enim genus quoddam, adhibito acri iudicio et examine *Rhapsodorum* maculis poemata *Homeri* expurgabat, locos mendosos sanabat, carmina supposititia excludebat, turbatos versus ordini suo restituebat. Horum facile princeps fuit ARISTARCHVS, qui censoria quadam auctoritate, supposititios in *Homero* versus virgula seu obelo, genuinos asterisco in margine appposito notabat. Laudat hoc philologorum genus *Quintilianus* lib. I. c. 4. Multum quidem his (scil. grammaticis) omnibus iudicium est. Quo quidem ita seueri sunt vsi veteres grammatici, ut non versus modo censoria quadam virgula notare, et libros, qui falso viderentur inscripti, tamquam subdititios summouere familia permiserint sibi, sed auctores alios in ordinem redegerint, alios omnino exemerint numero. Ab *Homeri* itaque temporibus gens graja puritatem, elegantiam copiamque stili graeci ita excoluit, ut reliquae gentes ab ipsis, propter sermonis patrii ruditatem barbari appellarentur. Transiit deinde ex Graecia victa ad victores Romanos adhuc rudes philologiae studium stilique elegantia teste *HORATIO* Lib. II. ep. I. v. 156.

*Graecia capta ferum victorem cepit, et artes
Intulit agresti Latio, sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, et graue virus
Munditiae pepulere.*

Primi enim apud Romanos philologiae magistri homines fuere semigraeci, qui domi forisque docentes, prima poeseos eloquentiaeque specimina apud Romanos ediderunt. Horum familiam ducunt *LIVIVS ANDRONICVS* et *Q. ENNIUS*: quorum ille *Liuii Salinatoris* libertus, proximo post primum bellum

bellum punicum natumque Ennium anno, seu anno mundi 3764 fabulam, id est, Tragoediam Romanos docuit: hunc vero Cato secum ex Sardinia Romam deduxit, eoque litterarum graecarum vsus est praeceptore. Is versibus annales urbis Romanae Scipionisque res gestas composuit. Horum exempla multa praeclara Romanorum excitant ingenia, quae gradatim per quadringentos annos romanam poesin ad virile quoddam robur eximiamque euexere venustatem. Pari simul industria exculta est romana oratoria, historia et philosophia, quarum specimina pari stili praestantia pulchritudineque eniuerunt. Post receptos enim poetas Grammaticae quoque studium ex Graecia Romam transiit. Id vero, referente SVETONIO. cap. 2. de illust. gram. primus in urbem intulit CRATES MALLOTES, ARISTARCHI aequalis, qui missus ad senatum ab Attalo rege, inter secundum et tertium bellum punicum, sub Ennii mortem, cum in regione palatii, prolapsus in cloacae foramen, crus fregisset, per omne legationis simul et valetudinis tempus plurimas diogenes subinde fecit assidueque disseruit, ac nostris (i. e. romanis) exemplo fuit ad imitandum: qui haecenus cum sunt imitati, ut carmina adhuc parum diuulgata, vel defunctorum amicorum, vel si quorum aliorum probassent, diligentius retractarent, ac legendo commentandoque etiam caeteris nota facerent. Eminuit inter hos grammaticos VALERIUS CATO, qui eodem Suetonio auctore, Syllanis temporibus docuit multos et nobiles, visusque est peridoneus praeceptor, maxime ad poeticam tendentibus, grammaticosque scripsit libellos. Duo eius poemata LYDIA et DIANA romanis tantopere placuere, ut prius deliciae eruditorum, posterius gloria suorum temporum appellaretur, ipseque hoc mactaretur encomio:

Cato grammaticus, latina Siren,
Qui solus legit ac facit poetas.

Graecia itaque quemadmodum inventrix cultrixque poeseos, oratoriae, historiae, geographiae, philosophiae ac plerarumque artium merito habetur: ita singularum litteraria monumenta insigni stili cultu ornatuque expoliendi facultate polluit, quae philologiae potissimum nomine denotari solet. Felicissima sane Graecorum fuere ingenia in excogitandis disciplinarum terminis apertissimis, in concinnandis sententiis acutissimis, in formandis periodis rotundis ac perspicuis, in contextendis figurarum troporumque floribus, quae omnia lectorum studium attentionemque mirifice accendunt, mentemque humanam luce et claritate perfundunt, adeoque cognitioni rerum solidae efficacissimo sunt adiumento. Quae philologiae praestantia cum Philippi et Alexandri aetate inter graecos, Augusti tempore inter romanos omnium maxime flore-

ret, reliquae pariter eruditionis humanae partes in vtraque gente cultissima mira cepere incrementa: vtraque vero et philologicae et reliquarum artium disciplinae saeculis barbaris pariter occubuerunt ac periire.

Expositis philologiae originibus ad renatam praesentemque ejus constitutionem pedem promouemus. Renascentibus itaque saeculo XIV et XV litterarum studiis philologia reliquis facem praetulit. FRANCISCUS quippe PETRARCHA Aretinus, referente ERASMO *reslorescentis latinitatis princeps fuit*, idem primus ab Augusteo aeuo laurea poetarum fuit redimitus et PHILIPPO LABBEO iudice *ingenio eloquentia, latinae patriaeque linguae cultu, ac poetica facultate saeculi sui princeps litteras a multo aeuo sepultas primus e Gothicis excitauit tenebris*, primusque Homerum in latinum transferre coepit sermonem. Hujus exemplo saeculo XV summum graecarum latinarumque litterarum excolendarum in Italia excitatum fuit studium, quod insigniter promouebant *graecci* expugnata Constantinopoli in Italiam delati *exules*: quibus omnibus diuinum illud munus inuentae artis typographicae opportunissimam suppeditabat ansam praestantissimos veteres hebraicos, graecos latinosque scriptores in lucem protrahere diuulgandi. Quibus subsidiis factum est, vt in philologiae campo vastissimo colendo plerarumque Europae gentium illustria ingenia aemula industria studioque decertarent. Excepere hos saeculo XVI et sequentibus insigni numero philologi, et qui in primis ad eorum pertinent familiam oratores, poetae criticique, quorum ingens catalogus recensetur in HEVMANNI conspectu reip. litter. p. 139. sqq. item p. 155. sq. nec non p. 173. sq. In Gymnasiis Academiisque variis editis singularum partium institutionibus ac praeceptis quaeque philologiae partes in formam tandem artis sunt redactae; antiquitatum, historiae geographiaeque veteris subsidia philologica in lucem sunt protracta: sacri pariter ac profani graecorum latinorumque scriptores integris commentariis notisque perpetuis sunt illustrati: varii generis lexica ingenti labore sunt conuincta, quae philologiae cultoribus insigne laboris suppeditant compendium. Neque quidquam fuit omissum neglectumque, quo cujusque harum linguarum genius, idiotismi, puritas ornatusque illustrari queat. Denique praestantissimi philologiae flores ita sese orbi cultiori commendarunt, vt in plerisque Europae linguis scriptisque ciuitate donarentur.

PARTES denique philologiae, sensu strictiore quatuor constituuntur, prima fundamentalis seu *theoretica*, tres reliquae *practicae*.

- I. THEORETICA grammaticae absoluitur praeceptis, agitque de vocum singularum generibus, seu partibus orationis, earum significatione, deriua-

riuatione, compositione, flexione, motione, genere, paradigmatum in nominibus ac verbis analogia et anomalia, orthographia et prosodia, quae conjunctim vno etymologiae nomine continentur. Syntaxis aut tribus his linguis communem, aut cuiusque propriam compositionem secundum cuiusque genium proponit. Pars eadem archaismos, barbarismos ac soloecismos fugere docet: ac denique figuras quasdam ornatamque exponit constructionem. Ex quibus omnibus stilus purus, perspicuus ornatusque prosaicus nascitur.

II. ORATORIA, ex practicis philologiae partibus prima, integrorum thematum declamationibus pertractandorum delectum ac partitionem, argumentorum probantium, illustrantium, commouentium inuentionem dispositionemque; periodorum genera, transitionum connexionumque formulas, troporum figurarumque flores, temperatam variatamque stili copiam suppeditat, argumentisque conciliantibus beneuolentiam attentionemque captare docet: ac stili denique epistolici, historici, oratorii ac philosophici characteres virtutesque examinat.

III. POETICA regulis de Syllabarum quantitate, pedum ac metrorum generibus praemissis, characteres virtutesque integri poematis lyrici, exegetici, dramatici, epicique demonstrat, tropos figurasque poetis maxime familiares colligit. In genere vero harum partium utraque dictionum phrasiumque notiones proprias ac translatas, earum emphasin, prouerbiales et solennes formulas, allusionumque variarum acumina veneresque venatur.

IV. CRITICA denique non modo criticorum veterum more de locis suspectis, supposititiis corruptisque sententiam fert: sed potissimum definit, stilusne argumento materiaeque congruus sit et conueniens, an incongruus et ineptus. Quod supremum philologiae genus exactissimam stili simul argumentique cognitionem acutissimumque requirit iudicium.

De disciplinis philologiae subsidiariis, *antiquitatibus, historia, geographia, chronologia, mythologia* breuitatis leges addere quidquam vetat.

Quantus philologiae sacrae sit vsus, quanta necessitas in interpretandis fontibus sacris, quibus solis aeternae numinis sapientiae visum est mortalium generi verum maiestatis diuinae cultum certissimamque ad sempiternam felicitatem viam patefacere, b. SALOMO GLASSIUS in aureo PHILOGOGIAE SACRAE opere ad oculum demonstrauit. Graecae vero romanaeque philologiae exquisita notitia cum totius orbis literati communis facundissimaque sit interpres, per quam praestantissima ingenii humani opera ad publicum euulgantur vsus; cum eius ornatu nihil cogitari queat venustius, nihil ho-

mine

mine dignius; cum denique omnibus sublimioribus scientiis faciem ea praeferat lucidissimam: cunctis profecto, quibus diuinae humanaeque sapientiae studium curae est cordique, tanto maturius, tanto alacrius, tanto constantius praecepta eius animo recenti sunt imprimenda, quanto felicius his ducibus sublimiorum disciplinarum penetralia recluduntur, earumque thesauri in perpetuum vsum memori reconduntur pectore. Haec sunt vestra, per dilecti Gymnasii tirones (vobis enim, non viris, haec scribuntur) summe necessaria solidae eruditionis propaedeumata, quibus mens vestra ad sublimiora dogmata quam felicissime praeparatur: hic est campus vegetae vestrae aetati destinatus, qui indefessa industria vobis subigendus, multoque sudore rigandus est, ante quam coelestis humanaeque sapientiae semina animis vestris optato cum successu poteritis committere: hi sunt gradus, per quos solos ad augustissimum sapientiae templum eniti vobis conceditur. Discite tot deperditorum litteratorum exemplis, tot illustrium professorum querelis, quam inutile quam iniustum sublelliorum academicorum futuri sitis pondus, quando nulla humanitatis disciplina exasciatum rudemque ingenii truncum, loco elegantis statuae mercurialis ipsorum auditoriis sitis obrufuri, aut cruda, confusa tumultuaria humanitatis studia ad sublimiora dogmata adhibitori.

Sed reuocandus est calamus ab umbratili hac philologiae delineatione ad stata illa solennia, quibus, crastina luce, post breue exercitium oratorium, immortalis memoria sancti senis, Ioachimi Oelhafii, musarum euergetae propensissimi grata mente erit recolenda. Quibus vt in umbra nostra aliquam conciliemus lucem claritatemque: ILLVSTRIVM GRAVISSIMORVMQUE Gymnasii PATRONORVM GENEROSORVMQUE FAVORVM splendidam praesentiam, crastina luce, hora secunda pomeridiana, in auditorio primi ordinis, officiosissimis exoramus precibus. Verba ibi sunt facturi, tres ingenui primi ordinis ciues, et quidem

Augustus Gottofredus LITZMANN, Hallens. de felicitate animi sua sorte contenti, idiomate germanico.

Michael Andreas BEYER, Thuringus, de praestantia legis naturae in conseruando genere humano, Latine.

Carolus Wilhelmus ELLENBERGER de ZINNENDORF, Hallens. de perenni gloria Bethlehemiticae sedis natalis seruatoris nostri, germanice. Post hos

RECTOR euincet Christianae religionis immotam veritatem ex reparandae salutis tempore a Daniele exactissime definito latine.

P. P. in Gymnasio die 6 Ianuarii 1771.

W 78

H 1856 9.

DE
PHILOLOGIAE
ORIGINIBVS, CONSTITVTIONE
ET PARTITIONE

PRAEFATVR

ET VT

D

BVSDAM

SI,

A M

ANDIS

PATRONI

ESENTIAM,

IA

IO

TAVST,

CRIST

XXXXXXXXXXXXX

E

NERTI,

